

Universita Karlova v Praze. Filosofická fakulta.

Posudek bakalářské práce

Pavel Sulík, *O vztahu mezi Platónovou Ústavou a Zákony*

Práce má přehlednou strukturu a jasnou argumentační linii. Starou otázku po vztahu Platónovy *Ústavy* a *Zákonů* probírá autor s promyšlenou strategií: Nejprve analyzuje dvě rozšířená interpretační schémata: 1) biografické vysvětlení rozdílu mezi oběma dialogy (*Vlastos*); 2) představu rozdílu mezi teorií a praxí (*Saunders*). První z nich není prokazatelné s ohledem na status Platónova sebesvědčení v *VII. listu*, které podle autora není soukromým sdělením, z něhož by bylo možno vyvozovat autorovu vnitřní motivaci, nýbrž spíše programatickým dokumentem. Druhý výklad autor přesvědčivě vyvrací poukazem na text, z něhož jasně vyplývá, že oba Platónovy politické projekty se nacházejí v oblasti *logoi*, tedy v moderních pojmech v oblasti teorie.

Následuje vyvrácení genetického pojetí reprezentovaného zejména Bobonichem. To však autora nevede k tomu, aby pod heslem programatického unitárního čtení oba projekty ztotožňoval. Jasný rozdíl mezi nimi spatřuje v bodě filosofů-králů, kdy správně poukazuje na to, že pro členy tzv. nočního shromáždění v *Zákonech* neplatí zrušení soukromého vlastnictví, jež je klíčové pro strážce v *Ústavě*.

Na pozadí těchto předpokladů se potom pomocí interpretace textu pokouší o vlastní uchopení rozdílu mezi oběma dialogy. Je přitom stále veden úsilím o vnitřně vyvážený výklad: na jednu stranu shledává shody v hlavních tezích obou dialogů (pojetí ctnosti, duše a rozumu ve vztahu k lidské přirozenosti), na druhou stranu odhaluje odlišné struktury určené odlišným kontextem obou projektů. Poslední a nejhlubší rozdíl pak nachází v bodě vztahu lidského rozumu a zákona, který je však po mém soudu problematický (viz níže).

Nejsilnější je práce tam, kde autor vyvrací etablovaná klíše pomocí několika málo dobře vybraných pasáží. Zároveň právě ve výběru pasáží, v nichž lze u Platóna hledat odpovědi na dané otázky, je text čtenářsky nejužitečnější. Autor tato místa obvykle nijak spekulativně nepřepíná, nýbrž je jednoduše vztahuje k sobě navzájem. Jeho přehledný styl zároveň umožňuje neustálou kontrolu dosažených výsledků.

Jak řečeno, autor prokazuje schopnost jasně a promyšleně, ba strategicky, argumentovat. Pro zdokonalení celého textu by však bylo vhodné posílit argumentaci v klíčových bodech detailnějším rozbořením textu, který by rovněž umožnil vyhnout se některým jednostrannostem (viz níže). V některých pasážích, kde se argumentace opírá o výklad textů, čtenář výrazně postrádá citace originálního textu nebo alespoň uvedení klíčových řeckých termínů. K formálním nedostatkům řadím rovněž nedůsledný a nejednotný způsob odkazů v pozn. p. čarou a dále v některých jvech se stále znovu opakující chyby v interpunkci (např. před zkratkou atd.).

Obsahově nejproblematictější je autorova závěrečná interpretační teze, podle níž cílem sepsání dvou dlouhých dialogů na podobné téma má být kontrapozice statického zákona a dynamického a tvůrčího rozumu (str. 44). Zdá se mi ale, že toto je až příliš schematický protiklad, kvůli němuž by Platón sotva pocítoval potřebu sepsat dva nejdelší dialogy o délce přesahující 600 Stephanových stran.

Zdá se, že problém zde tkví v nedostatečném, tj. příliš úzkém pojetí zákona, které autor zastává a které se zdá být totožné s psaným lidským zákonem. Bez rozšíření pojmu zákona na různé sféry od sféry božské přes rozumovou, psanou nepsanou až k psaným zákonům obce a odtud k zákonům pouze zdánlivým však nelze pochopit spjatost celku Platónovy politické filosofie. Celkové nepochopení pojmu zákona se projevuje rovněž v následujících dvou bodech:

Odmítnutí výkladu, podle něhož jsou účastníci nočního shromáždění protějškem filosofů-králů z *Ústavy* (str. 29–31) se opírá o místo, v němž jsou tyto lidé označeni jako *kyrioi*. Autor z toho vyvozuje, že tato pasáž by musela být v rozporu s celým dialogem *Zákony*, v němž platí absolutní vláda zákona, a snaží se proto příslušné místo interpretovat nikoli jako výrok o skutečné moci

těchto lidí. Takováto snaha je zbytečná – přehlíží, že tyto možnosti nejsou výlučné, neboť absolutní vláda zákona je zcela v souladu s vládou filosofů, nakolik filosofický *nús* a *nomos* jsou jednou stránkou téže věci. Přehlédnutí této základní skutečnosti ze strany autora je o to nepochopitelnější, že jinde o této souvislosti sám velice správně píše (str. 33). Zdá se mi v této věci být příliš ovlivněn interpretací Boboniche (a rovněž Morrowa), kterou jinak odmítá a která nereflektovaně vychází z moderního pojetí zákona.

Odmítnutí interpretace, podle níž jsou vládci nejlepší obce označeni jako synové bohů (str. 22), se zakládá na nepozornosti ke klíčovému místu *Resp.* 540c, na němž je tato možnost připuštěna. Filosofové-králové jsou skutečně synové bohů – héróové –, což je pak v naprostém souladu s místy 739d–e a 853d v *Zákonech*. Zde hraje roli úzká systematická souvislost boha, zákona a rozumu, jež je sice pro nás těžko intuitivní, pro Platónův politický projekt však klíčová.

Doporučuji komisi položit autorovi při obhajobě jednu z naznačených otázek na pozadí obecnější otázky po Platónově pojetí zákona. V závislosti na jeho odpovědi bych doporučil práci hodnotit stupněm *výborně* či *velmi dobře*.

Jakub Jinek
29. května 2012